

Мистецтво різноманітності в культурній освіті

**Барбара Пастерак
Томаш Влодарський**

Зміст

Про необхідність доступної культурної освіти	4
---	----------

Глосарій	6
-----------------------	----------

• Особи з різними потребами.....	6
• Доступність	7
• Альтернативний доступ	7
• Універсальне проєктування	8
• Звуковий опис	8
• Тифлографія.....	9
• Індукційна петля.....	9
• Субтитри для людей з вадами слуху	10
• Польська мова жестів	10

Будьте чуйними – майте уяву	11
--	-----------

• Не критикуйте себе чи інших за відсутність чутливості.....	11
• Знайомтеся з людьми з різними потребами	13
• Подбайте про чутливість команди	14
• Будьте прихильником доступності в публічних місцях	15

Зміст

Планування 19

- Сценарій занять 20
- Підтримка для вихователя 21
- Підготовка запрошення 23
- Форми заявок 25
- Вибір освітнього простору 27

Вибір матеріалів для занять 29

- Аудіовізуальні матеріали 29
- Друковані матеріали 30

Перебіг занять 33

- Хороший початок 33
- Пряма комунікація 34
- Проведення занять 35
- Оцінювання 37

Планування доступності в організації 38

- Аудит доступності 38
- Підготовка опису установи на наявному сайті 40
- Розмітка в доступному приміщенні для занять 42

Основні принципи універсального проєктування 43

Підсумок 48

Про необхідність доступної культурної освіти

Доступність і право на участь у культурних і соціальних заходах – слова, які ми всі хочемо чути в публічному просторі. Вони відкривають нашу уяву та дії для зустрічі з іншими людьми та врахування їхніх потреб. І хоча на рівні цінностей вони є принципом нашої роботи, ми зрозуміли, що на рівні діяльності ми часто налякані, заблоковані та переповнені великим розміром потреб, відсутністю знань про те, як реалізувати вимоги доступності або універсальності нашої діяльності.

Розбудовуючи партнерство в проекті *Youth Learning Through Arts* (далі – YLTA), ми поставили перед собою мету перевірити, чи наші знання про доступність побудови культурної пропозиції перетворюються на можливість планування та проведення універсальних освітніх занять із використанням мистецтва.

Виявилось, що вести заняття універсальним способом не просто. Група з різними потребами – це великий виклик для аніматора та вихователя. Нам потрібно не тільки правильно підготуватися,

але й навчитися ділитися матеріалами чи каналами зв'язку. Нам також потрібно змінити спосіб роботи. Такий семінар зосереджує увагу вихователя не тільки на сценарії, але й змушує його більше залучатися до індивідуальних стосунків і прогресу кожного учасника. Значно більшої уваги вимагають і засоби, які використовує вихователь в індивідуальній роботі.

З нашого досвіду ми зробили важливий висновок. Універсальне планування (див.) можливе лише тоді, коли нам вдасться набути досвіду, подолати початковий страх роботи з людьми з різними потребами, а також коли нам вдасться накопичити знання про інструменти, які не завжди дорогі чи дуже складні. Тому в цій публікації ми хочемо представити вам набір підказок про те, які установки, дії та інструменти використовувати, щоб почати діяти доступно. Ми віримо, що завдяки отриманому досвіду ви зможете уявити свої власні заняття відкритими для різноманітних потреб учасників ваших зустрічей.

Тому пропонуємо: **ми прагнемо максимальної доступності, будучи відкритими до різноманітних потреб, але діємо маленькими кроками.**

Глосарій

Особи з різними потребами

Використовуючи термін «люди з різними потребами» в контексті доступності та замінюючи ним «люди з особливими потребами» чи «люди з інвалідністю», ми підкреслюємо нашу відкритість для кожного. І незважаючи на те, що наше (польське) законодавство говорить про людей з особливими потребами, виходячи за рамки загальноприйнятого розуміння потреби як інвалідності, ми часто будемо говорити про людей з різними потребами, слідує голосу неурядових організацій, оскільки участь у культурі чи присутність у публічному просторі не є «особливою» потребою. Потреби бувають різними, як і способи їх задоволення.

Однак у цьому тексті ми також поговоримо про «людей з інвалідністю». Природно, що це будуть перші люди та групи, чії потреби ми виявимо в нашому середовищі та запросимо їх до співпраці.

Доступність

це найкраще визначено в *Конвенції ООН про права людей з інвалідністю*, у статті 9, як «можливість вести незалежне життя та повну участь у всіх сферах життя (...) нарівні з іншими». Таким чином, будь-яка дія, яка обумовлює доступ для людини з інвалідністю шляхом докладання додаткових зусиль або додаткової діяльності, яку іншим не потрібно робити, є недоступною дією. У таких ситуаціях можна говорити лише про «альтернативний доступ».

Альтернативний доступ

це діяльність, яка полегшує людям з інвалідністю участь у наших зустрічах чи семінарах, але вона не дає самостійності та носить одноразовий характер. У польському законодавстві є три форми альтернативного доступу: наймання помічника, пропонування додаткових технічних засобів (наприклад, відкидний під'їзд – постійний під'їзд буде елементом доступності), внесення організаційних змін – наприклад, тимчасове переміщення секретаріату на перший поверх.

Універсальне проєктування

«Це означає розробку продуктів, середовищ, програм і послуг, щоб вони могли використовуватися всіма, наскільки це можливо, без необхідності адаптації або спеціалізованого дизайну, хоча це не виключає використання необхідних технічних рішень, важливих для окремих груп людей, у разі потреби» (порівняти Конвенція, стаття 2).

Універсальне проєктування — це насамперед створення нових рішень і заходів. Він не обмежується архітектурною доступністю. Таким чином можна оформити семінар, конференцію та інші послуги.

Звуковий опис

словесний опис візуального контенту для потреб людей з вадами зору. Іноді його використовують по відношенню до живопису, скульптури, театральних вистав і фільмів. У випадку з театральними та кінематографічними творами звуковий опис повинен бути підпорядкований діалогам, щоб не заглушати їх.

Тифлографія

випуклий малюнок; графічна адаптація візуального твору, наприклад, картини, графіки, фотографії, призначена для потреб людей з вадами зору. Використовує диференціацію рівнів випуклості і, наприклад, різницю текстур. Вона може бути виготовлена різними техніками, наприклад, рельєфним друком, рифленням або через використання різних матеріалів. Головне – дотримати пропорцій та співвідношення між представленими елементами твору. Часто для наочності тифлографія має спрощені елементи.

Індукційна петля

Це електромагнітний пристрій, який дозволяє людям із вадами слуху, які користуються слуховими апаратами чи кохлеарними імплантами, увімкнути функцію «Т», щоб збільшити гучність розмови. Для цього необхідно, щоб людина, яка веде розмову, говорила в мікрофон. Петля також посилить звуки запису, наприклад фільму. Інформація про петлю повинна бути розміщена на сайті та перед кімнатою для занять.

Субтитри для людей з вадами слуху

субтитри до фільму чи вистави, що враховують потреби глухих і слабочуючих. Окрім діалогів, вони також містять інформацію про використані звуки та музику, а також невербальні висловлювання (викрики, зітхання). Коли необхідно ідентифікувати особу, що говорить, використовується вказівка на особу. Іноді використовуються кольори, щоб відрізнити ключових спікерів.

Польська мова жестів

природна візуально-просторова мова, якою користуються Глухі в Польщі. В інших країнах Глухі використовують свої національні жестові мови для спілкування. ПМЖ відрізняється від так званої системи мови та жестів (аббревіатура: SJM), яка є штучною мовою на основі польської фонічної мови.

Будьте чуйними – майте уяву

Щодня ми з'ясовуємо, що відкритість наших дій залежить від нашої чутливості до потреб інших. Це непросто, особливо у випадку людей з інвалідністю, перед якими ми часто відчуваємо страх. Це не страх перед людиною, а страх не знати, чи можна запитати про конкретну потребу і як її задовольнити. Тому перший крок до відкритої дії – це СМІЛИВІСТЬ подолати власний опір і страхи. Як це зробити?

Не критикуйте себе чи інших за відсутність чутливості

Наші почуття вкорінені в ставленнях, які ми засвоюємо через занурення в суспільство. Ви можете подумати про те, як ви або ваше оточення ставитесь до людей з інвалідністю. Поширеним ставленням у ситуації контакту з особою з інвалідністю є співчутливе ставлення до нього (*модель милосердя*). Однак пам'ятайте, що люди з різними потребами не очікують співчуття чи жалю. Вони хочуть, щоб до них ставилися нарівні з іншими. Це також стосується наших мотивів – ставтеся до кожної людини не як до «потреби» (*соціальна модель*), а як до людини, яка хоче

використати Вашу пропозицію по-іншому (*суб'єктивна модель*), тому уникайте погляду на інших людей через призму його інвалідності. Згодом ви побачите, що люди з обмеженими можливостями є не лише учасниками занять, але й їх співавторами разом з вами (*творча модель*).

милосердна модель = допомога жертвам долі

соціальна модель = зосередженість на тому, що потреба є результатом бар'єру, який ми повинні усунути

суб'єктивна модель = кожна особа має право на рівний доступ до публічного простору, і не повинен бути предметом доступу

творча модель = кожен є учасником і творцем / співтворцем дії

Знайомтеся з людьми з різними потребами

Ви повинні розділити різні потреби на конкретні потреби. Вирази «люди з різними потребами» або «люди з інвалідністю» є надто широкими термінами, щоб реалізувати нашу тактику розвитку чутливості та знань «крок за кроком». Пам'ятайте, що, працюючи в конкретному місці, місті чи місцевій громаді, ми працюємо з людьми з певними потребами. Звичайно, наша чуйність і відкритість прагнуть бути готовими до різноманітних викликів. Однак основним є зустріти людей саме з ваших околиць, з якими у вас є найкращі шанси працювати.

Тож пізнавайте околиці свого закладу. Найпростіший спосіб зробити це – налагодити стосунки з громадськими організаціями, які працюють для людей з інвалідністю. Якщо у вашому місті таких немає, подивіться, які громадські організації займаються допомогою людям з інвалідністю. Це може бути відділення вашої місцевої ради, муніципалітету, соціальні служби, школа чи навіть клініка. Пам'ятайте, однак, що такі установи часто використовують модель співчуття до людей з інвалідністю. Тоді завдання полягатиме у тому, щоб вийти на рівень суб'єктивного ставлення до людей з обмеженими можливостями.

Встановлення відносин з організацією чи установою полегшить вам вхід в середовище людей з інвалідністю. Неурядові організації часто пропонують зустрічі, семінари чи тренінги, на яких розповідається про потреби певної групи людей, наприклад, про

потреби людей з вадами зору чи слуху або про культуру Глухих людей (Глухі люди не вважають себе людьми з обмеженими можливостями!).

Пам'ятайте: якщо ви не знаєте, що запитати або як себе поводити – просто **СКАЖІТЬ**. Відкритість до потреб інших – це також **відкритість говорити про себе**.

Подбайте про чутливість команди

Набагато легше працювати в закладі, де команда поділяє цінності та ідеї, в якому є згода щодо бачення та мети дій. Особливо в закладі культури, де ви працюєте з і на емоціях учасників і творців мистецьких та культурних подій чи занять. Також все голосніше говорять про велике значення бачення культури для ефективності дій. Бачення, згідно з яким культура є простором для спільної участі, дослідження та формування відносин між людьми та спільнотами.

Як аніматор і вихователь, запросіть решту своєї команди до взаємодії, яку ви встановили з людьми з інвалідністю. Організуйте зустріч/семинар під керівництвом людей з обмеженими можливостями, на якому вони розкажуть про себе, про різні потреби в доступі до культури, у використанні публічного простору. Особистий досвід засвоюється ефективніше, ніж історії із від інших.

Якщо вам це вдасться, заохочуйте людей, які керують закладом, відповідають за закупівлі або планують бюджет і заходи, взяти участь у такому семінарі. Їхня широка участь полегшить вашу роботу та ваші переговори щодо інвестицій у необхідність адаптації закладу до потреб людей з інвалідністю, щоб ваше заняття проходило не лише у дружній атмосфері, а й у доступному просторі. Якщо ви плануєте семінари та матеріали з доступності, подумайте про те, щоб повідомити про це розпорядників бюджету вашої організації на етапі річного плану. Таким чином ви збільшите шанси отримати кошти для реалізації своїх ідей доступності.

Будьте прихильником доступності в публічних місцях

Ви можете зіткнутися з ситуацією, коли вам доведеться переконувати членів вашої команди відкритися людям з різними потребами. Ми заохочуємо вас глибше поміркувати та розширити свої знання про роботу з доступністю та різноманітністю.

Під час обговорення варто посилатися на наші власні потреби, які спонукають нас отримати доступ до послуги чи пропозиції в індивідуальний спосіб. Навіть необхідність носити окуляри для читання означає, що нам потрібно друкувати тексти виставок чи інструкції більшим шрифтом. Батько з дитиною чи людина, яка зламала ногу і тимчасово ходить на милицях – теж люди з різними потребами.

У загальноприйнятому розумінні інвалідність асоціюється з дефіцитом або соціально визнаним захворюванням, наприклад, люди в інвалідному візку, сліпі люди, які ходять з білою тростиною, люди з синдромом Дауна тощо. Але ми також можемо говорити про інвалідність і важкі можливості брати участь або брати участь у суспільному житті, коли людина переживає хронічне захворювання або розлад, що впливає на її життєдіяльність у різних сферах життя: фізичній, інтелектуальній, психічній, соціальній. Так звана прихована інвалідність, на перший погляд часто непомітна або соціально нерозпізнана, зокрема астма, хвороби нирок, хвороби серця, діабет, епілепсія, гемофілія, рак, розсіяний склероз тощо.

Універсальне проєктування діяльності дозволяє врахувати потреби різних людей, у тому числі тих, чю боротьбу ми не можемо помітити чи оцінити їхні фізичні здібності. Рішення, які залучають людей з різними потребами, будуть шансом рівноправної участі без необхідності розкривати, наприклад, стан вашого здоров'я.

Обґрунтовуючи необхідність розширення пропозиції, можна також посилатися на юридичні аргументи. Заборона дискримінації на основі інвалідності у доступі до своїх прав і свобод є одним із найважливіших принципів, згаданих у Європейській Хартії Основних Прав (див. Законодавчий вісник ЄС 2016 / С 202/02, стаття 21). Європейський Союз також визнає право людей з інвалідністю

користуватися засобами, спрямованими на забезпечення їх незалежності, соціальної та професійної інтеграції та участі в житті суспільства (див. статтю 26).

Ключовим документом, на який можна посилатися, є також *Конвенція ООН про права людей з інвалідністю* (далі – Конвенція). Там ви можете знайти спробу визначення доступності. У статті 9 перераховані зобов'язання урядів, які підписали цей документ. Їх спільним знаменником є «надання людям з інвалідністю можливості вести самостійне життя та повноцінну участь у всіх сферах життя (...) нарівні з іншими людьми».

Отже, доступність означає створення такого середовища в закладі культури, яке дозволить людям з особливими потребами незалежно (наприклад, самостійно) користуватися нашою пропозицією на рівних підставах – так само, як і всі інші люди. Ця рівність означає, що ви можете використовувати пропозицію за допомогою певних інструментів. Це вибір, який має кожна інша людина: чи, коли і як скористатися пропозицією.

Кожна країна Європейського Союзу повинна розробити власні правові акти щодо відсутності дискримінації або рівного доступу до послуг і пропозицій державних установ. У Польщі з 2019 року діє Закон про забезпечення доступності для осіб з особливими потребами (– Законодавчий вісник 2019, позиція 1696),

який зобов'язує всі державні установи, а також приватні установи та соціальні організації, які використовують державне фінансування, створювати можливості рівного доступу до наданих послуг або користування пропозиціями.

Планування

Зазвичай планування виховної діяльності ми починаємо з окреслення мети та вибору теми. Звичайно, заняття можуть переслідувати кілька цілей одночасно, але зазвичай є одна головна та базова. Це може бути, наприклад, розвиток просторової уяви або вивчення нових технік танцю.

Мета визначить вибір теми. Якщо ви плануєте, щоб заняття стали можливістю для людей, що чуять, і глухих людей зустрітися та обмінятися думками, буде менш важливо добре засвоїти нові знання – тоді шукайте теми з особистим досвідом. Якщо головною ідеєю є покращення роботи з голосом, то це, ймовірно, не буде заняття для людей з вадами слуху та глухих, для яких спілкування на звуковій мові може бути дуже складним. Будьте критичні до того, як ви плануєте заняття – також уникайте стереотипів, наприклад, тих, які стверджують, що сліпі люди мають ідеальний слух.

Не все буде цікаво для всіх аудиторій і не всі теми підійдуть однаково всім групам. Варто шукати та перевіряти, а ще краще запитувати про інтереси та очікування прямих одержувачів, коли це можливо. Такі дослідження потреб може привести вас до менш очевидних підказок – наприклад, до танцювальних майстер-класів для людей з обмеженими руховими можливостями.

Особливо, якщо це ваші перші кроки до інклюзивної освіти, подумайте, яка тема може зацікавити групу з різними потребами. Якщо ви вже проводите заняття і хочете розширити аудиторію, почніть із загальних і основних тем. Коли ви наберетеся досвіду, прийде час для спеціалізованого контенту.

Сценарій занять

Заняття слід будувати різноманітно, щоб вони враховували різні види діяльності. Таким чином ми збільшимо шанс, що кожен знайде щось для себе. Частина занять може активізувати тіло, а інша буде часом для конструкторської діяльності. Ви можете почати з індивідуальних вправ, потім у парах і, нарешті, переходити до групових занять. Або навпаки – спочатку всі роблять те саме, а потім є час на індивідуальне дослідження.

Найбільш інклюзивними будуть відкриті дії, які не мають єдиного способу виконання. Таким чином ми уникнемо ситуацій, в яких ступінь ефективності вплине

на здатність виконати завдання. Замість точності та рівномірного темпу варто зосередитися на творчості та веселоощах.

Плануючи сценарій, варто з самого початку подумати про активацію різних органів чуття. Плануйте наочні посібники, предмети з різною текстурою, які стимулюватимуть уяву. Якщо ми показуємо якісь предмети, а в класі є сліпі люди, варто знайти посібники, які можна їм передати до рук, дозволити доторкнутися, щоб дослідити їх форму.

Також візьміть до уваги, що люди з інвалідністю різні, і, як і всі інші, вони мають різні уподобання, інтереси та способи існування. Як і в кожній групі – одні потребують багато вправ, інші – спокій і порядок, не всі люблять малювати. Уникайте стереотипів. Шукайте і перевіряйте.

Підтримка для вихователя

Ви не повинні робити все самі. Якщо ви хочете врахувати потреби різних аудиторій, подумайте також про свої потреби, власну безпеку та підтримку для себе. Чим різноманітніша ваша група, тим більше допомоги вам знадобиться.

Хорошою практикою є проведення занять у парі з двох викладачів, які можуть доповнювати один одного. Коли один із них бере участь у перекладі

завдання, інший може бути більш зосередженим на групі та реагувати на нагальні потреби.

Попросіть когось із команди про допомогу, знайдіть волонтерів. Якщо ви пишете заявку на отримання гранту на певну діяльність, вкажіть вартість гонорару для додаткових викладачів, для асистентів, які, наприклад, допоможуть добратися на місце, пересуватися по кімнаті чи наживо проводити аудіодискрипцію, для експертів, які допоможуть вам змістовно підготуватися. Експертом може бути досвідчений педагог, який працює з людьми з інвалідністю, наприклад, учитель у школі для глухих чи тифлопедагог, фахівець, який працює в громадській організації, особа з інвалідністю, яка може проаналізувати запропонований курс навчання, враховуючи свої потреби, та запропонувати певні інструменти чи техніку роботи.

Якщо у вас є можливість, здобуйте знання про доступність, користуйтеся пропонованими тренінгами (офлайн чи онлайн), можете також шукати інші інклюзивні семінари, які проводить хтось із досвідом, щоб перевірити, що працює для вас.

Також пам'ятайте, що вам не обов'язково бути експертом у всьому. Варто запитати учасників, чи є у них коментарі. Не бійтеся зізнатися, що ви вперше викладаєте такий урок або що у вас немає досвіду роботи з людиною з таким видом інвалідності. Запитайте, що спрацювало, що можна було б змінити, а що можна було б зробити краще.

Підготовка запрошення

Для кожного заняття потрібне запрошення. Інформацію слід розмістити на веб-сайті, у соціальних мережах, на листівці, у запрошенні (наприклад, надіслати до конкретної школи, групи). Якщо ви турбуєтесь про різноманітну групу одержувачів, варто урізноманітнити канали спілкування. Інформація, опублікована лише в соціальних мережах, не зможе дійти до людей, які мало користуються Інтернетом. Якщо ви виберете лише брошури чи постери, вони не будуть доступні для людей із вадами зору.

Зміст і форма запрошення також повинні бути доступними для максимально широкої аудиторії. Не забувайте про чітку та комунікативну мову. Вкажіть заплановані зручності.

Важливим моментом є включення контактних даних, які дозволяють різні форми контакту. Вам частіше телефонуватимуть люди з вадами зору. У свою чергу Глухі воліють відправляти SMS. Звичайно, завжди корисно використовувати електронну пошту. Прямий контакт також буде важливим для домовленості про зустріч із певною особою для можливої підтримки асистента, наприклад, щоб дістатися від зупинки до будівлі або пересуватися всередині самої будівлі.

Для людей з аутизмом важливою буде інформація про перебіг події. Якщо ви запрошуєте конкретних людей, ви можете підготувати для них короткий опис

місця, де проходять заняття, хто їх проводить, скільки вони триватимуть, до чого потрібно готуватися під час занять.

Варто згадати деякі елементи в запрошенні, наприклад, гучні звуки або дуже яскраве світло, яке може з'явитися під час занять. Або що буде використана фарба і є ризик забруднитися. Таким чином кожен може свідомо вирішити, чи підходить йому ця подія, та підготуватися до неї.

При підготовці брошур – описів, інструкцій або листівок – пам'ятайте про правила, наведені нижче в розділі підготовки матеріалів (гіперпосилання – онлайн версія). Публікуючи інформацію в Інтернеті, подбайте про альтернативний текст для всіх візуальних елементів – доданих фотографій або графіки. Опишіть кількома словами, що зображено на фото.

Якщо ви хочете запросити Глухих людей і плануєте перекладати, заплануйте запис короткого запрошення мовою жестів і опублікуйте його в Інтернеті. Має бути базова інформація – що, де і коли і чому варто цим скористатися. Такий запис можна зробити навіть за допомогою мобільного, записуючи перекладача або знайому Глуху людину, яка також може бути амбасадором події (чи установи), бажано людиною, яку впізнають у спільноті Глухих. Таке запрошення буде чітким повідомленням про те, що ви помічаєте потреби цієї аудиторії.

Повідомте людям, яких ви запросили, яким буде місце проведення та як туди дістатися. Якщо для прибуття потрібен альтернативний доступ, наприклад, інший вхід для інвалідних візків, краще знати заздалегідь. Таким чином також можна спланувати час прибуття. Не менш важливою є інформація про тривалість зустрічі та доступ до туалету. Якщо туалет в даному місці не пристосований для потреб людей на візках, це не виключає присутності такої людини, але вона повинна знати про це заздалегідь.

Форми заявок

Дайте людям, які прийдуть на заняття, можливість повідомити про свої потреби. Якщо ви займаєтеся реєстрацією на заняття, ви можете підготувати просту онлайн-анкету, в якій можна зазначити необхідність використання перекладача на жестову мову, асистента тощо. Хорошим рішенням є, наприклад, створити відкриту форму в документах Google або Microsoft, тому що вони доступні для незрячих. Не забудьте залишити вільне поле для додаткових коментарів – не всі потреби можна включити в просту форму. Ви також можете запитати про індивідуальні потреби електронною поштою або під час телефонного дзвінка. Якщо ви запрошуєте групу людей, наприклад, клас, попросіть наставника/вчителя/менеджера групи надати повну інформацію. Зазвичай це людина, яка найкраще знає групу.

Зразок запису у формі:

Твої індивідуальні потреби*	Так	Ні
Асистент протягом заняття	☐	☐
Асистент під час добирання до/від заняття	☐	☐
Аудіодискрипція наживо	☐	☐
Навушники з шумозаглушенням	☐	☐
Індукційна петля	☐	☐
Переклад з/на Польську Жестову Мову	☐	☐

Завдяки цьому рішення ви можете заздалегідь спланувати, які потреби потрібно задовольнити. Таким чином, наприклад, ви можете визначити, скільки має бути підготовлених асистентів або чи дійсно вам потрібно найняти сурдоперекладача. Однак заздалегідь домовтеся з перекладачем, до якого часу ви можете скасувати його присутність. Якщо ви зарезервуєте його присутність, він не зможе взяти інші замовлення, тому, якщо ви скасуєте захід в останню хвилину (або ніхто, хто потребує такої підтримки, не прийде на заняття), перекладач все одно повинен отримати гроші за свою готовність працювати.

Вибір освітнього простору

Вибираючи простір для проведення заняття, переконайтеся, що люди з обмеженими можливостями пересування матимуть до нього доступ. Якщо немає пандуса чи ліфта, можливо, ви зможете знайти кімнату на першому поверсі будівлі.

Якщо можливо, вибирайте місця, які є найбільш доступними – з легким доступом, поблизу доступного туалету. Але також сенсорно дружні, тобто: приміщення має гарну акустику, якій не заважають звуки ззовні, і є можливість регулювати світло, щоб воно не відволікало увагу учасників.

Ідеальною була б кімната з індукційною петлею та така, що має вказівні лінії для сліпих людей.

Подбайте про те, щоб людям із вадами зору було зручно пересуватися. Переконайтеся, що на підлозі немає перешкод, які можуть завадити вам пройти по ній. Але також зверніть увагу на можливі перешкоди на висоті голови – особливо небезпечні для сліпих людей – наприклад, низькі стелі, арки, підвісні декорації, які незряча людина не може відчутися за допомогою тростини, наприклад.

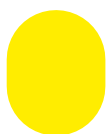
Слідкуйте за тим, щоб під час заняття простір не змінювався, щоб незряча людина мала фіксовані точки, за якими вона зможе орієнтуватися в кімнаті.

Подумайте про місця для сидіння, щоб нікого не відкидати. Заняття, які проводяться весь час стоячи, можуть бути важкими для деяких людей. Також не всім зручно сидіти на підлозі, навіть на подушці. Варто розглянути різноманітність місць для сидіння, щоб мати можливість вибору. Наприклад, ми сидимо в колі на килимі, але якщо комусь більше подобається сидіти на стільці, ми додамо до кола стілець. Не вказуйте людям з інвалідністю займати конкретні місця. Якщо в групі є особа на візку, нехай вона має можливість вибрати місце, з якого буде добре бачити і чути, що відбувається.

Для людей з розладами аутистичного спектру може бути необхідним підготувати тихий простір – місце поблизу події, де в разі потреби можна буде сісти, якщо під час заняття в них виникне відчуття, що стимули занадто інтенсивні. Це не обов'язково має бути окрема кімната, але варто розглянути тихий простір з м'яким світлом, де можна ненадовго відпочити.

Якщо ви орендуєте простір для своєї діяльності, наприклад, у рамках проекту, вимагайте максимально повної доступності. Шукайте місця, де систематично думають про залучення різних груп. Давайте разом підвищимо стандарти і покажемо, що це правильний напрямок.

Вибір матеріалів для занять

Аудіовізуальні матеріали

Уникайте показу великої кількості слайдів або фотографій. Краще зосередитися на кількох ключових моментах теми. Якщо ви хочете показати візуальні матеріали в групі з людьми з вадами зору, не забудьте описати їх кількома словами.

Ви можете підготувати короткі описи заздалегідь або попросити когось допомогти записати їх під час заняття. Варто зосередитися на ключових елементах, тобто тих, які несуть інформацію і яких текст не дає. Опишіть об'єкт від загального до деталей. Використовуйте простий синтаксис, щоб ніхто не загубився в складних описах. Не бійтеся порівнянь і описів кольорів – для незрячої людини кольори пов'язані з культурним контекстом.

Якщо ви хочете показати фільм або фрагмент іншого запису, візьміть до уваги, що незрячі люди також повинні чути те, що ви бачите в кадрі – навіть у кількох словах, які позначають ключові елементи.

Однак, якщо візуальне повідомлення є ключовим – оскільки заняття стосуються фільму або демонструється проекція театральної вистави, вам слід знайти когось, хто професійно підготує аудіодискрипцію. Вона може бути завантажена вчителем як звукова доріжка до фільму або прочитана наживо під час занять.

Окрім опису, тобто аудіодискрипції, варто також використовувати тактильні адаптації зображення чи графіки. Якщо у вас є можливість замовити або виготовити тифлографіку, це стане в нагоді незрячим або людям зі слабким зором. Іноді буває дуже просто розташувати опуклі елементи, які допомагають зрозуміти композицію малюнка. Для зображення ключових елементів роботи можна використовувати різні фактури, клаптики тканини, предмети.

Якщо у фільмі є діалоги а на заняттях можуть з'явитися глухі люди – пам'ятайте про субтитри до фільму або прописаний на папері текстовий супровід діалогів.

Друковані матеріали

Готуючи брошури або листівки, зверніть увагу на дрібні елементи, які роблять їх більш доступними. Це не рецепт універсального друку, але дотримання наведених нижче порад полегшить його читання багатьом людям.

Для людей з вадами зору рекомендований так званий збільшений друк, тобто розмір шрифту від 16 до 18 пунктів. Для старшої групи достатнім буде використання шрифту розміром не менше 12 пунктів і збільшеним міжрядковим інтервалом (25% у тексті та 50% між абзацами). Це також має бути одноелементний шрифт без засічок – бажано шрифти, такі як Arial, Calibri, Verdana, Tahoma або Helvetica.

Деяким людям легше зосереджуватися на тексті, коли ми застосовуємо вирівнювання тексту за лівим краєм. Звичайно, не завжди це можливо зробити, але вітається, коли макет або композиція тексту це дозволяють.

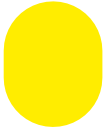
Також важливий колірний контраст. Співвідношення яскравості тексту до фону має бути принаймні 4,5 до 1 або навіть 7 до 1. Найкраще поговорити про це з графічним дизайнером, але якщо у вас його немає, є веб-сайти, які полегшують визначення контрастності (наприклад: <https://app.contrast-finder.org>). Перш за все, пам'ятайте, що фон під текстом повинен бути однорідним, на ньому не можуть бути різнокольорові малюнки або фотографії.

Ви також можете підготувати шрифт Брайля для людей, які ним користуються. Вам не потрібно мати кілька копій; варто співпрацювати на місці з неурядовими організаціями, відділенням Польського товариства сліпих або просто з людьми з вадами зору, які можуть підготувати такий текст. Вони також можуть перевірити текст, підготовлений кимось іншим.

Сьогодні все менше людей користується азбукою Брайля, альтернативою є онлайн версія листівки (у форматі doc, epub чи правильно відформатований pdf), яку можна відкрити на телефоні та прочитати за допомогою т.зв. синтезу мовлення.

Якщо вам потрібно, щоб учасники підписали будь-які документи, пов'язані з семінаром (наприклад, дозвіл на фотографування, список присутніх), переконайтеся, що вони знають, що вони підписують. Для людей із вадами зору прочитайте документ або надішліть його для ознайомлення заздалегідь електронною поштою. Особі, яка спілкується мовою жестів і для якої мова форми не є рідною, знадобиться час, щоб прочитати форму, або може знадобитися допомога перекладача.

Перебіг занять

Хороший початок

Якщо на заняттях є людина з вадами зору, при підході представтеся, навіть якщо ви вже зустрічалися. Завжди запитуйте, перш ніж почати когось вести, наприклад, щоб показати їм місце. Нехай кожна людина почувається безпечно та впевнено. Запитайте, чи потрібна допомога.

На початку заняття переконайтеся, що всі знають простір, у якому ви будете працювати. Для незрячих варто коротко описати, де ви знаходитесь, як виглядає кімната. Це можна зробити на початку заняття або індивідуально, коли до кімнати заходить більше людей. Розкажіть і покажіть, де знаходяться туалети, домовтеся, коли будуть перерви, щоб усі могли розрахувати сили. Визначте з групою, чи можна пити під час заняття, коли можна виходити з кімнати. Всі дрібні організаційні моменти, названі чітко, допоможуть почуватися в безпеці не тільки людям з розладами аутистичного спектру.

Розпочати заняття варто з представлення його мети та запланованого перебігу. Цей план можна написати або підготувати заздалегідь на дошці або на аркуші паперу, видимому для всіх.

Пряма комунікація

Завжди розмовляйте безпосередньо з причетними людьми, а не з перекладачем чи асистентом. Не забудьте встановити зоровий контакт.

Якщо ви працюєте з Глухими людьми, подбайте про хорошу видимість перекладача польської жестової мови. Нехай він буде поруч з викладачем, при хорошому освітленні, ніким не загороджений. Перед початком зустрічі бажано домовитися про перебіг з перекладачем, щоб врахувати розташування стільців і спланувати місця для Глухих. Можливо – якщо семінари тривалі або дуже вимогливі – буде необхідна присутність другого перекладача, і це доведеться включити в бюджет.

Даючи команду, переконайтеся, що все зрозуміло, перш ніж продовжувати. Коли Глухі люди починають працювати, вони можуть не помітити, що перекладач щось додає.

Зверніть увагу на мову, якою ви користуєтеся. Якщо ви хочете залучити людей з різними потребами, створюйте чіткі та зрозумілі рекомендації (уникайте абстрактних формулювань). Не зациклюйтеся

на різноманітності тіл і можливостей, а враховуйте їх. Дайте можливість вибирати темп та інтенсивність, особливо під час фізичних навантажень.

Ви можете сформулювати рекомендації так, щоб не акцентувати увагу на різних потребах, а врахувати їх. Замість того, щоб говорити «встань і відчуй свої ноги», можливо, краще «випрямись і відчуй розподіл ваги свого тіла».

Проведення занять

Розповідайте про те, що показуєте. Наприклад: «Я тримаю зараз велику коробку і дістаю звідти кольорові кульки». Опишіть важливі зміни в ситуації, наприклад «Тепер увійшов Томек, який прийшов допомогти нам з костюмами»; «Це був звук перекидання стільця, але нічого не сталося».

Перед початком творчого завдання варто розповісти, які інструменти чи матеріали є у вашому розпорядженні. Наприклад: «У нас є шнурки, стрічки, ножиці. Ось пристрій, який працює ось так і ось так. Це буде особливо важливо для людей з вадами зору, дозвольте їм помацати матеріали, познайомитися з ними перед тим, як почати працювати».

Якщо ви використовуєте проекцію, слайд-шоу – переконайтеся, що всі добре бачать, щоб контраст і світло не заважали видимості, або щоб ніщо і ніхто не загороджував екран.

Якщо в групі є людина з вадами зору, введіть простий опис (як зазначено вище, стосовно основних елементів аудіодискрипції), наприклад, «На зображенні група людей грає у футбол». Прочитайте вголос текст на дошці. Якщо ви показуєте проекцію або заняття стосуються, наприклад, театральних заходів, ви або асистент можете сісти поруч із людиною з вадами зору та розповісти їй, що відбувається.

Шукайте методи, які найкраще працюють для вашої групи. Якщо в групі є люди з різним ступенем сліпоти, вправи на повторення рухів без слів не підійдуть. Краще підійдуть конкретні вказівки, сказані вголос, або, наприклад, співпраця в парі, в якій одна людина ставить (за згодою!) тіло партнера в певні пози. Така гра в «скульптора» і «глину» спрацює і в групі, де у нас обмежені способи спілкування, наприклад, з глухими або іноземцями. Особливо, якщо група змішана і ми хочемо працювати в парах / групах – пошук способів роботи, які не вимагають слів, буде хорошим рішенням.

Налаштуйтеся на різні варіанти реалізації наміченого сценарію. Важливою рисою є гнучкість. Реагуйте на потреби учасників. Можливо, варто додати додаткові рухові вправи, оскільки група добре реагує на них. Або швидко пошукайте тактильну допомогу, оскільки команда незрозуміла. Не бійтеся змінити свій план, навіть якщо сценарій вже перевірений і, наприклад, обговорений з експертом. Кожна група та кожне заняття будуть різними.

Оцінювання

Завершити заняття варто збором відгуків від учасників та учасниць. Таким чином, ви можете дізнатися, що було вдалим для даної групи, які елементи сильні, а які потрібно вдосконалити або змінити.

Використовуйте присутність сурдоперекладача, щоб запитати глухих людей під час зустрічі. Ви також можете підготувати опитування. Важливо коригувати форму збору відгуків від людей, які присутні на занятті – якщо серед учасників є незрячі, ви не можете обрати письмову анкету. Ви можете шукати таку форму оцінювання, яка залучатиме всіх. Наприклад, запропонуйте різні способи роботи з анкетною в залежності від відповіді на запитання на аркуші – загнути куточок, розірвати сторінку, скласти навпіл і т.д.

Інший варіант – провести опитування у вигляді доступної форми (наприклад, Google або Microsoft). Важливо чітко визначити питання. Ви також можете запропонувати зустріч-розмову (наприклад, онлайн) або індивідуальні бесіди (наприклад, телефоном) з окремими особами.

Також поспілкуйтеся з командою, з якою ви працювали на семінарі – людьми, які виконували роль асистентів, були вашими партнерами чи навіть технічною підтримкою. Подумайте, чи добре пройшли всі етапи, чи достатньо людей у команді, чи не забули ви чогось.

Планування доступності в організації

Іноді важко знайти один стандарт доступності. Він може відрізнятись залежно від країни, оскільки часто є результатом самих правових положень на національному рівні. І іноді індивідуальну потребу неможливо узагальнити, щоб прийняти стандартне рішення для всіх. Наступні пропозиції є результатом нашого досвіду та співпраці з людьми з інвалідністю в створенні доступної пропозиції закладів культури.

Аудит доступності

Можливо, у вашому закладі вже є хтось, хто займається темою доступності, наприклад, координатор з доступності. У державних установах часто існує обов'язок або прийнятна практика призначати принаймні одного працівника для координації цієї теми. Якщо так, обговоріть нижчезазначені поради з цією людиною.

Маючи справу з культурною освітою чи культурною анімацією, ви можете не знати про рівень доступності місця, яке має ваша організація. Ви можете перевірити, наприклад, чи має ваша організація план

реалізації доступності. У деяких країнах такий план є обов'язковим, наприклад, у Польщі кожна установа державного управління повинна мати такий план. Якщо його немає, а це організація, де ви постійно проводите заняття, спробуйте провести аудит доступності, тобто діагностику того, які елементи доступності у вас вже є, а про які елементи доступності ще потрібно подбати.

Аудит доступності краще проводити окремо для архітектурного простору, для веб-сайтів і додатків, а також для способу комунікації та просування. Оцінка цих сфер зазвичай вимагає різних знань і компетенцій, тому її може виконувати інший експерт, хоча і в рамках однієї організації. Рекомендується, щоб серед оцінювачів були люди з інвалідністю, щоб вони відвідали ваш заклад, відвідали ваші семінари, купили квиток або скористалися іншою послугою.

Проблемою аудиту доступності є його значна вартість, яка часто перевищує фінансові можливості установи. У такій ситуації вкрай важливою є співпраця з місцевою спільнотою людей з інвалідністю. Вони можуть, навіть не будучи експертами, оцінити ваші дії та організацію з точки зору користувача. Тільки пам'ятайте, що така робота також потребує винагороди і інформація про доступність вашого закладу має бути опублікована на сайті разом із інформацією про те, хто і як проводив оцінку.

Підготовка опису установи на наявному сайті

На доступному веб-сайті (див. нижче) надайте принаймні таку інформацію:

- опис доступності під'їзної дороги до вашого закладу – виділення бар'єрів, якими може бути навіть бруківка або поріг висотою 3 см. Корисно вказати відстані до найближчих зупинок громадського транспорту, щоб можна було оцінити зусилля, необхідні для проїзду цієї відстані;
- опис входу в будівлю (чи натрапить людина на сходи, пороги, нетипову висоту ручки для відкривання, сторону дверного отвору) і планування головного холу – звертаючи особливу увагу до напрямку, яким можна пройти в секретаріат, до консьєржа, чи безпосередньо у вашу кімнату для заняття;
- інформацію про те, де в будівлі розташовані туалети та чи є вони доступними, тобто чи можуть ними користуватись особи на візку (достатній простір і ручки, висота умивальника, дзеркала чи контейнери з милом і рушниками) або люди з вадами зору (наприклад, контрастні та тактильні позначки – опуклі, шрифтом Брайля). Глухі люди, як правило, не потребують спеціального туалетного обладнання, хоча ви можете звернути увагу на те, чи є в туалетах світлова пожежна сигналізація. Туалет – це місце, де глуха людина перебуває на самоті і потребує візуального сигналу, що попереджає його про небезпеку;

- важливо розмістити на сторінці контактні дані людини, яка може відповісти на ваші запитання щодо доступності; це також може бути особа, яка зможе допомогти добратися від зупинки громадського транспорту до та/або по будівлі;
- контактні дані, тобто адреса електронної пошти та мобільний телефон, на який приймаються SMS-повідомлення, ця форма часто використовується глухими людьми, які віддають перевагу коротшим письмовим формам;

Пам'ятайте, що відчуття безпеки під час відвідування вашого закладу людина з інвалідністю створює через веб-сайт. Тому вона очікує повної та чесної інформації, тобто інформації, яка також розповідає про те, чого немає у вашому закладі, інформації про можливі бар'єри, які можуть виникнути.

Веб-сайт має бути сплановано та реалізовано відповідно до поточного стандарту WCAG (у Польщі наразі це стандарт WCAG 2.1 AA). Найкраще про це поговорити з ІТ – спеціалістом, але варто запросити незрячу особу, яка зможе переглянути ваш веб-сайт на предмет доступності й таким чином допоможе вам розробити спосіб покращення доступності.

Розмітка в доступному приміщенні для занять

Щоб ваше приміщення було доступне, воно також повинно мати позначений вхід. Добре, якщо двері будуть виділятися кольором на тлі коридору. Якщо є можливість, можна позначити на підлозі залу шлях сполучення з туалетом або іншими точками лінією контрастного кольору. Також часто використовуються опуклі лінії, вони помітні людині, що рухається з тростиною. Також можна використовувати описи великим контрастним шрифтом, розміщені на стіні на рівні очей.

Сходи і пороги повинні бути контрастними. Це не обов'язково повинен бути яскраво-жовтий колір, але контраст повинен бути значним, мін. 4,5:1.

Найкраще підходить рівномірне і м'яке освітлення. Інтенсивність освітлення узгоджується з учасниками семінару.

Тому не забудьте перевірити доступність приміщення, в якому ви проводите заняття, а також доступність самої будівлі та її околиць. Повідомте цю інформацію своїй аудиторії чітко та чесно. Перевірте, чи ця інформація вже підготовлена у вашому закладі. Такий опис, зроблений один раз, може стати в нагоді багатьом, але його варто оновлювати, щоб не здивувати плановим чи позаплановим ремонтом чи зміною маршруту сполучення.

Основні принципи універсального проєктування

У контексті проєктування об'єктів та архітектурних рішень існує поняття універсального дизайну, завдяки якому наша діяльність є доступною. Відповідно до ст. 2 Конвенції про права людей з інвалідністю, універсальне проєктування стосується рішень, які є максимально корисними для кожного, без необхідності адаптації чи спеціальних змін.

Нижче ви знайдете сім принципів універсального проєктування. Ми намагаємося пов'язати кожен з них із дизайном семінарів, розглядаючи їх як джерело натхнення для цілісного погляду на універсальну культурну освіту:

- 1. Рівний доступ** – припускаючи, що кожна людина повинна мати рівний доступ до всіх елементів навколишнього середовища, тобто простору, будівель, предметів, транспортних засобів, ми можемо дивитися на нашу освітню діяльність подібним чином.

Пропоновані нами заняття мають бути відкритими для всіх одержувачів, які мають право брати в них участь через свої інтереси, захоплення та потреби. Звичайною практикою є планування спеціальних семінарів, наприклад, для групи людей з вадами зору. Відповідно до рівноправного доступу, ми припускаємо можливість участі в кожному заході, як тільки з'являється зацікавлена особа.

- 2. Гнучкість користування** – універсальне проектування передбачає різноманітні можливості використання предметів або простору з урахуванням можливостей і потреб користувачів.

У цьому контексті, наприклад, кімнату для занять можна розглядати як простір, який буде змінюватися залежно від уподобань користувачів – вона має різні варіанти місць для сидіння (на підлозі, на стільці зі спинкою, на м'якому пуфі) або дошку чи інше місце для запису, яке враховує різний зріст (дитина, дорослий, особа на візку). Подібним чином ми можемо думати про виконання завдання, вибираючи завдання або матеріали для роботи, щоб окремі люди могли виконати їх у спосіб, який їм найбільш зручний або просто можливий.

- 3. Простий та інтуїтивний сервіс** – відповідно до цього принципу, функції простору та об'єктів мають бути легкими для розуміння, незалежно від досвіду, знань, мовних навичок або рівня концентрації користувача.

Стосовно семінарів, то ключовим буде продумати чіткість подачі матеріалу – як інформаційних текстів про самі заняття, так і інструкцій, завдань, описів, робочих таблиць. Давайте зосередимося на простому синтаксисі, уникатимемо складних речень. Це не означає, що ми повинні уникати, наприклад, професійних термінів, але якщо вони з'являються, вони повинні мати чітке, розбірливе визначення. Подібним чином, інструменти або техніки мануальних дій, які не вимагають спеціального підходу, будуть більш інклюзивними.

- 4. Помітна інформація** – важливо, щоб найважливіша інформація була доступна користувачам незалежно від умов навколишнього середовища чи їхніх сенсорних здібностей.

Ми шукаємо такі способи дій, при яких, наприклад, відключення будь-якого органу чуття не заважає спілкуванню. Якщо під час заняття з'являється важливе візуальне повідомлення (наприклад, зображення чи напис), має бути присутнім його словесний еквівалент (аудіодискрипція, читання слів). Або навпаки – якщо ми включаємо в заняття звук (голосову команду, запис голосу, музику тощо), то має бути його візуальний еквівалент (переклад жестовою мовою, транскрипція запису, субтитри для глухих тощо).

5. Толерантність до помилок – закладати, що проєкт зводить до мінімуму ризику та негативні наслідки, пов'язані з випадковим, неправильним або ненавмисним використанням.

У випадку з освітньою діяльністю ми повинні шукати такі простори, інструменти чи матеріали, які будуть безпечними для людини, яка їх використовує, і водночас такі, що зменшують ризик їх остаточного пошкодження чи знищення. Наприклад, вони не мають гострих країв і їм не загрожує падіння з вузької поверхні.

6. Невеликі фізичні навантаження – універсальний дизайн передбачає осмислення простору або об'єктів таким чином, щоб їх використання було ефективним, зручним і вимагало мінімальних зусиль користувача.

Відповідно до цього принципу, як добирання, так і участь у занятті не повинні передбачати великих фізичних сил. У цьому відношенні ми повинні вибрати місце, де ми плануємо проводити свою діяльність (уникати сходів, дверей, які важко відкриваються), а також допускати, що під час семінару окремі люди зможуть самостійно вирішувати про кількість докладених зусиль – час участі в фізичних вправах або відпочинку, якщо завдання буде занадто складним.

7. Виміри та простір доступні та корисні –

цей принцип передбачає наявність достатнього розміру та простору для підходу, роботи та використання об'єкта, незалежно від розміру, пози чи рухливості користувача.

Перш за все, варто мати на увазі відстані в просторі, які полегшують пересування всім користувачам, наприклад, дозволяють проїхати візком. Наприклад, запланований пішохідний маршрут дозволить уникнути недоступних бордюрів або сходів. Приміщення, де відбувається зустріч, не має додаткових перешкод, наприклад, у вигляді нерівних поверхонь, не потребує підйому, зокрема, на майданчик тощо.

Ці приклади призначені лише для того, щоб надихнути вас переглянути вашу діяльність так, щоб вона враховувала якомога більше різних потреб. Варто відвернути увагу від думок про те, **кого я можу запросити** на своє заняття, до думок про те, **кого я виключу**, якщо організую це таким чином, у цьому просторі.

Підсумок

Отже, ви бачите, що доступність – це чутливе, свідоме та творче планування та використання ресурсів організації чи установи. Це не лише реагування на потреби іншої людини, а й аналіз здатності інституції діяти в цьому напрямку.

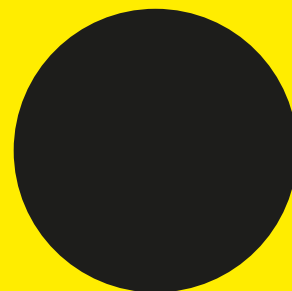
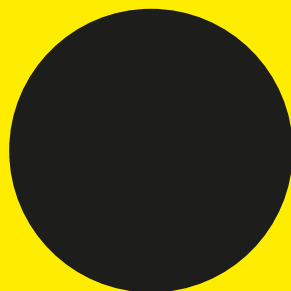
Культурно-освітні заходи є унікальною сферою доступності, оскільки їх метою є побудова взаємодоповнюючої спільноти. Доступні культурно-просвітницькі заняття є чудовою нагодою поінформувати суспільство про присутність людей з інвалідністю у повсякденному громадському просторі. З іншого боку, це розвиток соціальної обізнаності серед людей з інвалідністю та протидія самоізоляції.

Почни діяти, зроби перший крок.

Публікацію створено в рамках проєкту «Youth Learning Through Arts», ініціатором та співтворцем якого з весни 2021 року є Асоціація фінських дитячих культурних центрів (англ. Association of Finnish Children's Cultural Centers) за міжнародної підтримки партнерських організацій з Польщі, Фінляндії та Словенії.

Партнерами проєкту є: Малопольський інститут культури в Кракові, Центр документації мистецтва Тадеуша Кантора CRICOTEKA (Польща); Фінська асоціація охорони природи Луонто-Літто (Фінляндія); Молодіжний культурний центр Pionirski Dom, Культурна асоціація IMPRO (Словенія).

Проєкт спрямований на розробку нових методів освіти через мистецтво, сприяння цим рішенням та їх застосуванню в різних сучасних соціальних і мистецьких контекстах, таких як кліматична та екологічна криза, виконавське мистецтво або доступність для людей з особливими потребами.

АВТОРИ ПУБЛІКАЦІЇ:

Барбара Пастерак, Томаш Влодарський

КОНСУЛЬТАЦІЇ:

Наталія Качор, Якуб Студзінський

СПІВПРАЦІ:

Юстина Дронь, Катажина Дзиганська, Вероніка Ідзиковська,
Анна Рейовська

Мистецтво різноманітності в культурній освіті

ВИДАВЕЦЬ:

Малопольський Інститут Культури в Кракові
30-233 Краків, вул. 28 Липня 1943 17С
тел. 12 422 18 84, www.mik.krakow.pl

ДИРЕКТОРКА:

Йоанна Орлік

РЕДАГУВАННЯ ТА ВИЧИТКА:

Мартина Тондера-Лепковська (PL)

ГРАФІЧНИЙ ДИЗАЙН, ВЕРСТКА:

Мачей Грохот. Zuckermelodien

ПЕРЕКЛАД:

Бюро Перекладів Спеціальних Атомініум

ГРАФІЧНИЙ НАГЛЯД:

Кіра Петрек

ISBN 978-83-61406-62-4

Краків 2022

Ця публікація не продається, доступна за міжнародною ліцензією
Creative Commons: Зазначення авторства – Некомерційне користування –
На тих самих умовах 4.0 (CC BY-NC-SA 4.0).

Видання створено в рамках проєкту «Youth Learning Through Arts»

Проєкт співфінансується в рамках програми Erasmus+ Європейського
Союзу

YOUTH LEARNING THROUGH ARTS

Реалізація:

małopolski
instytut
kultury

mik

INSTYTUCJA KULTURY
WOJEWÓDZTWA
MAŁOPOLSKIEGO

MAŁOPOLSKA

Фінансування:

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Партнери:

cricoteka

LASTEN JA NUORTEN
TAIDEKESKUS
artcentre.fi

NUORI // // // // // // // // // // // //
TAIDE

 Luonto-
Litto

 društvo
impro

PIONIRSKI DOM